

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

APLICATIU

GUIA DOCENT

PROVISIONAL

UAB

Universitat Autònoma
de Barcelona

Guia docent

Titulacions de Grau i de Màster

1. Dades de l'assignatura

Nom de l'assignatura	FILOSOFIA MEDIEVAL
Codi	
Crèdits ECTS	6
Curs i període en el que s'imparteix	Curs 2010-2011, primer quadrimestre
Horari	http://webs2002.uab.es/departament_filosofia/ o http://www.uab.es/lletres/
Lloc on s'imparteix	Facultat de Lletres (l'aula apareixerà als horaris)
Llengües	català

Professor/a de contacte	
Nom professor/a	JAUME MENSA I VALLS
Departament	DEPARTAMENT DE FILOSOFIA
Universitat/Institució	UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA
Despatx	B7-102
Telèfon (*)	93 586 8392
e-mail	Jaume.mensa@uab.cat
Horari d'atenció	Dilluns, 10:30-11:30

2. Equip docent

Nom professor/a	JAUME MENSA VALLS
Departament	FILOSOFIA
Universitat/Institució	UAB
Despatx	B7-102
Telèfon (*)	93 586 83 92
e-mail	Jaume.mensa@uab.cat
Horari de tutories	Dilluns, 10:30-11:30

3.- Prerequisits

No n'hi ha

4.- Contextualització i objectius formatius de l'assignatura

Filosofia medieval és una assignatura obligatòria del segon curs del grau de filosofia. Els objectius específics d'aquesta assignatura són:

- a. Aconseguir un bon coneixement dels principals autors, plantejaments i problemes filosòfics i científics de la filosofia medieval.
- b. Llegir, entendre i interpretar textos importants i representatius dels autors estudiats, fer ús de l'esmentat coneixement.
- c. Reflexionar sobre alguns problemes plantejats per la filosofia en aquesta època, sobre la seva incidència cultural, social i política, i sobre la seva transcendència històrica.
- d. Desenvolupar la pròpia capacitat crítica i autocrítica, «dialogant» amb els autors estudiats i «repensant» i actualitzant els problemes estudiats.
- e. Relacionar transversalment els continguts de l'assignatura.

5.- Competències i resultats d'aprenentatge de l'assignatura

Competència	CE5 Resumir els arguments centrals dels textos filosòfics en els seus diversos àmbits.
Resultats d'aprenentatge	CE5-2 Llegir comprensivament textos filosòfics d'història de la filosofia. CE5-3 Resumir els temes i arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.
Competència	CE6 Explicar i relacionar el contingut filosòfic de diferents autors, àmbits i èpoques.
Resultats d'aprenentatge	CE6-1 Relacionar diversos ordres que es poden descobrir entre les idees filosòfiques de diferents autors i moments històrics.
Competència	CE8 Situar en el seu context les idees i arguments filosòfics més representatius d'una època, descobrint el seu trasfons històric.
Resultats d'aprenentatge	CE8-1 Senyalar i discutir les principals característiques del pensament definitori d'una època, situant-ho en el seu context.
Competència	CE10 Identificar i descobrir els elements filosòfics rellevants dels grans períodes i autors de la història de la filosofia en qualsevol de les seves disciplines..
Resultats d'aprenentatge	CE10-1 Indicar els principals temes de la història de la filosofia
Competències transversals	CTF1 Comunicar de forma oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits. CTF2 Desenvolupar habilitats d'aprenentatge autònom. CTF3 Buscar, seleccionar i gestionar informació de forma autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. CTF4 Organitzar el temps i els propis recursos per al treball: dissenyar

plans amb establiment de prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.

CTF5 Analitzar i sintetitzar informació.

6.- Continguts de l'assignatura

INTRODUCCIÓ

Tema 1. L'herència bíblica del pensament medieval

PATRÍSTICA

Tema 2. Introducció als estudis patristics. Els pares apostòlics

Tema 3. Els pares apologetes o apologistes. Gnosi i ortodòxia. Ireneu de Lió (ca. 140-202)

Tema 4. L'escola d'Alexandria: Climent (150-ca. 215) i Orígenes (183/186-253)

Tema 5. Els pares africans (Tertul·lià i Cebrià) i romans (Hipòlit, Novacià)

[Tema 6. El concili de Nicea (325) i l'arrianisme. Atanasi (296-373)]

Tema 7. Visió de conjunt de l'època daurada de la patristica

Tema 8. Els capadocis: Basili de Cesarea, Gregori de Nazianz, Gregori de Nissa. Els antioquens: Ciril de Jerusalem i Joan Crisòstom. Els Pares llatins fins a Agustí d'Hipona: Ambròs, Jeroni

Tema 9. Agustí d'Hipona (354-430): vida, obres i evolució intel·lectual

Tema 10. Filosofia agustiniana: fonts, principis, temes, solucions

Tema 11. Agustí d'Hipona: el coneixement

Tema 12. Agustí d'Hipona: Déu i la creació

Tema 13. Agustí d'Hipona: el temps. Nota sobre les edats del món. Agustí d'Hipona: la moral. Agustí i l'augustinisme polític

[Tema 14. Els concilis: de Nicea (325) a Calcedònia (451)]

Tema 15. Dionisi Areopagita (s. V-VI). Joan Damascè (ca. 675-749). Boeci (ca. 480-524/525)

Tema 16. Cassiodor (s. V-VI), Isidor de Sevilla (ca. 560-636) i Pacià de Barcelona (310-390).

Recapitulació: herència jueva i cristiana en el pensament medieval

FILOSOFIA ISLÀMICA

[Tema 17. L'Alcorà i Mahoma (ca. 570-632)]

Tema 18. Filosofia islàmica

FILOSOFIA JUEVA

Tema 19. Filosofia jueva

FILOSOFIA BIZANTINA

Tema 20. La filosofia bizantina

FILOSOFIA CRISTIANA DE L'ALTA EDAT MITJANA

Tema 21. La filosofia a l'Occident llatí medieval fins a la introducció del «nou Aristòtil» (segles IX-XII)

DE LA INTRODUCCIÓ D'ARISTÒTIL A LA CONDEMNÀ DE 1277

Tema 22. La filosofia a l'Occident llatí des de la introducció del «nou Aristòtil» fins a la condemna de 1277: Chartres, victorins i franciscans

Temes 23-24. Tomàs d'Aquino (1225-1274): fe, raó, existència de Déu

Tema 25. Tomàs d'Aquino i la metafísica aristotèlica

LA FILOSOFIA DESPRÉS DE LA CONDEMNÀ DE 1277

Tema 26. La condemna de París de 1277 i les seves conseqüències. Joan Duns Escot (ca. 1266-1308)

Tema 27. La «via modernorum»: nominalisme i misticisme

[FILOSOFIA MEDIEVAL CATALANA

Temes 28-29-30. El pensament català, segles XIII-XIV]

7.- Metodologia docent i activitats formatives

La docència combina exposicions generals de caràcter més teòric amb comentaris dels textos especialment significatius. Per facilitar aquest treball, l'alumne disposarà d'un dossier amb apunts i els textos comentats. El professor dedicarà les sessions presencials a comentar, doncs, els textos i temes del dossier. Cal que l'estudiant vagi a classe amb els materials d'aquell dia prèviament llegits. L'explicació que farà el professor del tema pressuposa que l'estudiant ha llegit ja els apunts. Sovint, no farà, doncs, una explicació global sinó que es concentrarà en els aspectes més difícils.

Els temes 6,14, 17, 28, 29, 30 seran preparats per l'estudiant amb els apunts que proporcionarà el professor.

A més, l'estudiant haurà de fer unes lectures personals, també de textos importants.

Utilitzarem el Campus Virtual bàsicament per compartir els materials. En canvi, si l'estudiant es volgués posar en contacte amb el professor, cal que ho faci per mitjà del correu electrònic (i no amb la missatgeria del Campus Virtual). Els treballs seran lliurats a l'aula en format paper.

Les tutories seran dedicades bàsicament a preparar les recensions (lectures obligatòries), els mapes conceptuals dels temes 6,14, 17, 28, 29, 30 i a desfer eventuais dubtes.

TIPUS D'ACTIVITAT	ACTIVITAT	HORES	RESULTATS D'APRENTATGE
-------------------	-----------	-------	------------------------

Dirigides

Presentació del curs	1	CE8-1.
Exposicions teòriques dels principals conceptes	28,5	CE5-3
Comentaris de textos significatius	15	CE5-2
Avaluació dels continguts del curs i de la metodologia	0,5	CE8-1

Supervisades

Tutories	20	CE10-1
----------	----	--------

Autònomes

Preparació de temes i textos (dossier)	20	CE6-1
Mapes conceptuals dels temes 6,14, 17, 28, 29, 30	20	CE8-1
Recensions: Boeci, "Consolació de la filosofia"; Tomàs d'Aquino, " De l'ens i l'essència"	20	CE5-2
Ampliació bibliogràfica	20	CE10-1

8.- Avaluació

L'avaluació del curs és continuada i pressuposa l'assistència a classe i el seguiment constant del curs. Per aprovar el curs cal que la mitjana de les diverses activitats sumi com a mínim 5. Si un alumne no aprova un o tots dos exàmens i la mitjana del curs no resulta aprovada, haurà de repetir l'examen en el dia assignat per a reavaluació. En cas que no aprovi algun examen, però la mitjana del curs estigui aprovada, no cal que es presenti a reavaluació. Si vol, però, ho pot fer per apujar la nota de l'examen suspès.

Els treballs no són objecte de reavaluació, encara que estiguin suspesos.

Hom qualificarà amb *no presentat* l'alumne que només hagi fet activitats d'avaluació per un valor inferior al 30%.

No hi ha segona convocatòria

El professor assignarà un dia, hora i lloc de revisió d'examen un cop hagi avaluat les cinc activitats del curs i hagi posat la nota global de qualificació. Els estudiants que han de fer la reavaluació tindran un dia específic de revisió un cop hagin fet l'esmentada activitat de reavaluació.

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ

HORES

RESULTATS D'APRENENTATGE

Examen parcial 1: temes 1-15 Valor: 25 %	1,5	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Examen parcial 2: temes 16-30 Valor: 25 %	1,5	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Recensió 1: Boeci, "Consolació de la filosofia" Valor: 15%	10*	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Recensió 2: Tomàs d'Aquino, "Sobre l'ens i l'essència" Valor: 15 %	10*	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Mapes conceptuals dels temes 6, 14, 17, 28, 29, 30 Valor: 10 %	20*	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Preparació i participació a classe Valor: 10 %		CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1

*Aquestes hores ja estan comptabilitzades en les activitats d'aprenentatge

Exàmens. Examen de conceptes i competències dels primers 15 temes. L'examen pot constar de dues parts: preguntes de teoria i comentari d'un fragment. En les preguntes de teoria caldrà donar raó del

contingut dels temes, de la bibliografia bàsica sobre aquell tema. És important complementar els apunts del professor amb, com a mínim, un manual: cf. bibliografia.

Recensions de Boeci, *Consolació de la filosofia*; Tomàs d'Aquino, *De l'ens i de l'essència*. La recensió serà feta a semblança de les que publiquen les revistes (p. ex. *Revista Española de Filosofía Medieval*). Tindrà un màxim de 2 pàgines i constarà de dues parts: un resum descriptiu però molt sintètic del contingut i una valoració crítica.

Mapes conceptuals dels temes 6, 14, 17, 28-30. L'alumne haurà de preparar, a partir dels apunts donats pel professor per escrit i per bibliografia complementària, un mapa conceptual de cada tema. El mapa conceptual de cada tema ha d'ocupar una sola pàgina i ha de contenir els principals conceptes i les relacions entre ells.

Participació a classe. El professor valorarà que els alumnes participin activament a classe. Preparar a casa les classes, ampliar continguts, fer aportacions, etc. són activitats que, a part del valor que tenen en l'avaluació del curs, poden ajudar a arrodonir la nota.

9- Bibliografia i enllaços web

L'estudiant trobarà la bibliografia específica per a cada tema en el dossier.

L'alumne ha de completar els apunts amb la lectura i l'estudi d'un manual per als temes 1-16 i un altre per als temes 17-27.

Temes 1-16:

Un dels tres manuals següents:

H. R. Drobner, *Manual de Patrología*, Barcelona, Herder, 1999.

C. Pifarré, *Literatura cristiana antiga*, Barcelona, PAM, 2009.*

J. Quasten, *Patrología*, I-III, Madrid, BAC, 1995.

Temes 17-27:

Un dels dos manuals següents:

K. Flasch, *El pensament filosòfic a l'Edat Mitjana. D'Agustí a Maquiavel*, Santa Coloma de Queralt, Edèndum, 2006.*

A. de Libera, *La filosofia medieval*, València, 2006.

* = ESPECIALMENT RECOMANAT

Les **lectures obligatòries** (Boeci, *Consolació de la Filosofia*; i Tomàs d'Aquino, *De l'ens i de l'existència*) han estat editades en la col·lecció "Textos Filosòfics", d'Edicions 62, en els volums 53 i 56. N'hi ha altres edicions en català (com, p. ex. la de Boeci, en la Fundació Bernat Metge, 332) o castellà.

Nota: en el dossier l'alumne trobarà la bibliografia específica de cada tema

10.- Programació de l'assignatura

13/IX: PRESENTACIÓ DEL CURS

13-15/IX: INTRODUCCIÓ

15/IX-3/XI: PATRÍSTICA

3/XI: Examen parcial dels temes 1-16

8-10/XI: FILOSOFIA ISLÀMICA

10/XII: Lliurament recensió 1

10-15/XI: FILOSOFIA JUEVA

15-17//XI: FILOSOFIA BIZANTINA

22/XI: FILOSOFIA CRISTIANA DE L'ALTA EDAT MITJANA

24/XI-20/XII: DE LA INTRODUCCIÓ D'ARISTÒTIL A LA CONDEMNA DE 1277

22/XII: Lliurament recensió 2

22/XII-12/I: LA FILOSOFIA DESPRÉS DE LA CONDEMNA DE 1277

FILOSOFIA MEDIEVAL CATALANA

12/I: AVALUACIÓ DEL CURS

12/I: Lliurament mapes conceptuals temes 6, 14, 17, 28, 29, 30.

17/I: Examen parcial 2: temes 17-30.

Dia assignat (del 24/I al 4/II) per Gestió Acadèmica: **Reavaluació**

Nota: aquest és el desenvolupament ideal del curs, que es podria veure afectat en cas que es produïssin elements imponderables.

ACTIVITATS D'APRENTATGE

DATA/ES	ACTIVITAT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
Del 13/XI al 12/I	CLASSES MAGISTRALS COMENTARIS DE TEXT	Aula	Dossier d'apunts i textos	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Del 13/XI al 12/I	TUTORIA	B7-102		CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Del 13/XI al 12/I	PREPARACIÓ PRÈVIA DELS TEMES I TEXTOS	Casa o biblioteca	Dossier d'apunts i textos i bibliografia	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Fins al 10/XI	LECTURA DE: BOECI, <i>CONSOLACIÓ DE LA FILOSOFIA</i>	Casa o biblioteca	Llibre i bibliografia	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1

Fins al 22/XII	LECTURA DE: TOMÀS D'AQUINO, <i>DE L'ENS I DE L'ESSÈNCIA</i>	Casa o biblioteca	Llibre i bibliografia	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
Fins al 12/I	LECTURA I PREPARACIÓ DELS TEMES 6, 14, 17, 28, 29, 30	Casa o biblioteca	Dossier d'apunts i bibliografia	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1

LLIURAMENTS

DATA/ES	LLIURAMENT	LLOC	MATERIAL	RESULTATS D'APRENTATGE
10/XI	Recensió 1 (Boeci)	Aula	Treball en paper	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
22/XII	Recensió 2 (Tomàs d'Aquino)	Aula	Treball en paper	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1
12/I	Mapes conceptuals dels temes 6, 14, 17, 28, 29, 30	Aula	Treball en paper	CE8-1, CE5-3, CE5-2, CE10-1, CE6-1